

Grundgevingarnar fyri kvotuásetingini

Sjógvurin hevur verið kaldur seinastu árin

Atlantssjógvurin tykist at minka í útbreiðslu samanborið við sjógv frá Eysturíslenska streyminum, og tað hevur gjørt miðalhitan í havinum kring Føroyar kaldari, sigur Fiskirannsóknarstovan

Í næstsidstu viku greiddu vit frá tilmælum um viðvíkjandi heildarveððini á føroyskum sjóki í komandi kvotuári. Talan var um tvey tilmæli – eitt frá Fiskirannsóknarstovni og eitt frá Stovnsræktarnevndini.

Tilmælið hjá Fiskirannsóknarnevndini var grundað á eitt drúgt álit. Í teinum 46 síðunum verður greitt frá viðurskiftum, sum tilmælið byggir á. Har verður m.a. givið eitt yvirflit yvir støðuna í havumhvørvinum, broytingar í havinum og í æti.

Talan er um visindaligt arbeiði, men tað verður sett fram á einfaldan hátt. Vit halda tilfarið hevur almenna ahuga, ikki minst nu landsstýrið hevur gjørt av at gera tilmælið hjá Fiskirannsókn-

arstovni til sitt tilmæli, tá teir í komandi viku fara at leggja málið fyri lógtíngið.

Fragreiðingin frá Fiskirannsóknarstovni er ikki loynilig, men hon hevur neyvnan stóra útbreiðslu. Ti loyva vit okkum at endur-

geva tað, sum Fiskirannsóknarstovan sigur um Havi og æti.

Viðgerðin er bytt í tveir undirpartar. Fyrr parturin víðger havið sjálvt, serstakliga hita og ræk og haraftrat vind. Seinni partur – sum vit

prenta í komandi viku – víðger æti, sum í seinasta enda er grundarlagið undir øllum øðrum lívi í sjónum.

Havið kring Føroyar

Seinastu fimm til tiggju árin hava vit sæð stórar broytingar í nokrum av týðningarmestu fiskastovnum okkara, og samstundis eru viðurskiftini í sjónum eisini broytt munandi. Tíverri vita vit enn lítið um, hvussu broytingar í havinum kunnu virka inn á fisk og annað livandi. Eisini mugu vit viðgangsa, at tær kanningar, sum eru gjørdar – serliga tær gomlu – sjáldan eru nóg fullgiggaðar til at geva okkum meira enn eina høming av broytingum.

Tað er tó eyðsæð, at nokur viðurskifti í havinum kunnu vantanast at hava eitt ávíst árin, og her verður serliga hugsað um hitaviðurskifti og um streym. Í hesum partinum geva vit fyrst eitt stutt yvirflit yvir tvey viðurskifti, sum eru vanlig á okkara havið – um eitt yvirflit yvir streymarnar kring okkum

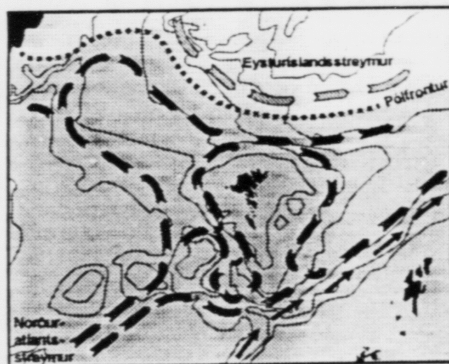
og tann sjógv, teir fara við sær. Síðan víðgera vit mætningar av hitaviðurskiftum á Landgrunninum og mætningar av hita, salti og streymi uti á opnum havi. Burtur úr hesum mætningum royna vit at enda at gera ein samandrætt, sum dregur samanum tær broytingar, vit hava sæð í okkara sjógv seinastu árin.

Vanligu viðurskiftini í føroyskum sjógv

Havleiðirnar í føroyskum sjóki eru merktar av, at vit ligga á markinum millum tvey hæv: Tað heita Atlantshavið fyrri vestan og tað kalda Norskahavið fyrri eystan. Markið er tann røðin av undirsjóvarryggum, sum gongur millum Ísland og Skotland. Føroyar ligga á hesum ryggalagi og leiðirnar kring okkum fáa sjógv frá báðum hævum.

um tó vanliga í kaldari sjógv eisini í vatnsskorpuni. Hetta er sjógvur, sum kemur við Eysturíslandsstreyminum úr kaldari leiðum norðan fyri Ísland, og hann er væl kaldari enn Atlantssjógvurin. Sjógvurin úr Eysturíslands-

streyminum er eisini nakað feskari. Hann liggur vanliga um 34,7 til 34,9 promillu av salti (gramm av salti í hvørjum kilo av sjógv), meðan Atlantssjógvurin liggur um 35,1 til 35,3 promillu.

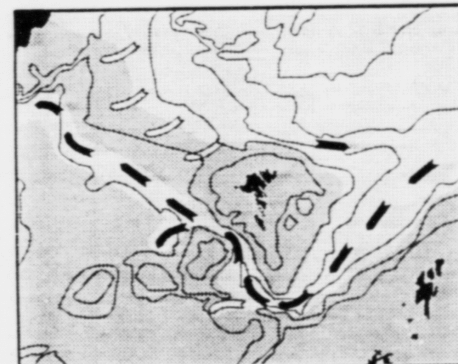

Mynd 2: Hævuðsstreymarnir í teimum ovastu lögnum eru Norðuratlantssstreymin, Eysturíslandsstreymin og ein streymur, sum rekur yvir skotsku hellingini. Pólfrenturin skilir tann heita og salta Atlantssjógvin frá tí kaldara og feskara Eysturíslandsstreyminum

Markið millum tann heita (og salta) Atlantssjógvin og kaldara (og feskara) Eysturíslandsstreymin og Pólfrenturin, sum ber við land á Suðurlandinum í Íslandi og haðani gongur í ein landsynning móti Føroyum til hann bendir norður aftur, sum vist á mynd 2. Tætt við Ísland er fronturin hvassur, og hitabroytingin tvørtur um hann er ógvuliga knøpp. So hvørt, sum tú fækkar teg burtur frá Íslandi, verður fronturin kámar, og hitin broyrist ikki so bráðliga, tá tú siglir tvørtur gjøgnum hann. Norðan fyri frontin er sjógvurin kaldari, men um summarið verða teir ovastu 50-100 metrnir ofta hitaðir so væl av sólini, at munurin í vatnsskorpuni ikki er so stórur.

Fara vit frá vatnsskorpuni niður á størri dýpi, visir tað seg, at sjógvurin næstan allastaðni kring Føroyar verður kaldari. Djúpari enn einar 500 metrar er sjógvurin ísa-kaldur (0 gradir og kaldari) eystan fyri eina linju, sum fylgir Íslandsrygginum til Føroya, haðani yvir á Føroyabanka og víðari suður eftir Wyville-Thomson rygginum (Bankarygginum), sum tað sæst á mynd 3. Hetta er sjógvur, sum fyllir alt tað djúpa Norskahavið.

Á stórum dýpi er sostatt stórur hitamunur millum leiðirnar vestan og eystan fyri ryggalagið. Á 1000 metra dýpi er Atlantssjógvin vestan fyri ryggalagið umleið einar 6 gradir, meðan Norskahavssjógvin eyst-

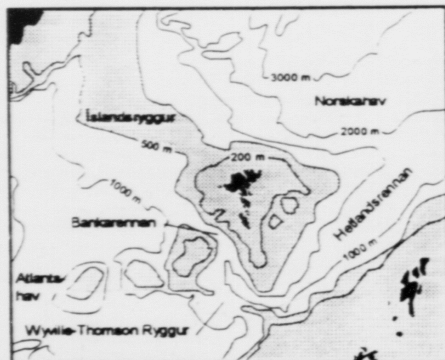

Mynd 3: Undir umleið 500 metra dýpi fyllir kaldur sjógvur Norskahavið eystan fyri ryggalagið, meðan Atlantssjógvin vestanfyri er nóg heitari. Yvir um Íslandsrygg skvæggjar kaldur sjógvur av og á (ljósu pílarir), og gjøgnum Bankarennuna floymir kaldur sjógvur støðugt út í Atlantshavið (svørtu pílarir)

Mestu partarnir av føroysku haviðunum eru sostatt ávirkaðir av sjógv við trimum upprunum: Atlantssjógvur (AS), Eysturíslandsstreymin (EIS) og Djúpur Norskahavssjógvur (DNS). Á mynd 4 er roynt at lýsa vanliga býtið av hesum trimum sløgnum av sjógv kring Føroyar við trimum -skurðum- út frá rygginum. Norðan fyri Føroyar (mynd 4.b) kann Atlantssjógvin (AS) í vatnsskorpuni rækka langt norður, áðrenn Pólfrentin, sum er markið móti Eysturíslandsstreyminum. Markið hellur tó, sum myndin visir, og á størri dýpi rækkur Atlantssjógvin styttri og styttri norður, inn til víðka koma niður á tað dýpið, har Pólfrentin

rakar botn. Har finnur tú ofta eina blanding av Atlantssjógvi, Eysturíslandsstreymin og Djúpum Norskahavssjógvi.

Talva 1 visir vanliga virðini fyri hita og salttøgd á teimum ymsu sløgnum av sjógv, sum er vist á mynd 4. Hitin broyrist nakað við árstíðini; tó vanliga ikki nógv meira enn eina grad uti á opnum havi. Eitt undantak eru teir ovastu 20-50 metrnir av sjógv. Hetta lagið verður vanliga hitað upp um summarið, og kann gerast væl heitari enn sjógvurin longur niðri. Vit kunnu siggja tað sum eitt lag av heitum, lottum sjógv, sum flytur oman á restini. Hitin og tjúktin av hesum lagnum kann tó

Mynd 1: Botndýpið á haviðunum kring Føroyar. Øki, sum eru grynni enn 500 metrar, eru skraverað

Í vatnsskorpuni er tað serliga sjógvur úr Atlantshavinum, sum eyðkennir okkara øki. Norðuratlantssstreymin (ella Golfstreymin, sum vit ofta kalla hann) rekur fram við okkum á báðum síð-

um, og tann heiti sjógvurin, sum hesin streymur ber við sær, fyllir tí teir ovaru partarnar av haviðunum kring okkum. Einar hundrad fjórðingar norður úr Føroyum og í landnyrðing renna vit okk-